

۲۵۳۸۶۲۹

پاپک

سَر دَار سَر دَار

نویسنده: مهندس مجید طالب زاده

www.ketab.ir

۱۴۰۳

انتشارات آسمان آبی

ISBN : 978-964-6042-50-6

9 789646 042506

سرشناسه: طالب زاده، مجید، - ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآور: بابک - سردار سَر دار / نویسنده مجید طالب زاده، ویراستار سعیده وسمقی.
مشخصات نشر: تهران: آسمان آبی، ۱۴۰۳. / مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص.: ۲۴/۵ * ۱۷ س.م.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۰۴۲-۵۰-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیپا / یادداشت: چاپ سوم: Babak. یادداشت: کتابنامه.
کتاب حاضر با حمایت شرکت توسعه ورزش های آبی ایرانیان - آبا منتشر شده است.
موضوع: بابک خرم دین، - ۲۲۳ ق.
رده بندی کنگره: DSR / ۵۶۲
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۴۲۵
شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۴۸۰۹۲

انتشارات آسمان آبی

تهران - خیابان بهار شیراز - قبل از خیابان سهروردی - پلاک ۱۲۵ - تلفکس: ۷۷۵۱۵۰۵۵
Email: abiaba2@yahoo.com

عنوان کتاب: بابک - سردار سَر دار

نویسنده: مهندس مجید طالب زاده

ویراستار: سعیده وسمقی

ناشر: انتشارات آسمان آبی

تیراژ: ۲۲۰ جلد

نوبت چاپ: سوم / ۱۴۰۳

چاپ و صحافی: اندیشه برتر

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۰۴۲-۵۰-۶

EAN: 978-964-6042-50-6

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است

ISBN : 978-964-6042-50-6

9 789646 042506

فهرست

- ۱- پیشگفتار ۷
- ۲- چکیده‌ای از جنبش‌های ایرانیان در قرون اولیه اسلامی ۱۱
- ۳- مقدمه ۱۹
- ۴- تولد و کودکی بابک ۲۵
- ۵- بابک در نوجوانی ۲۷
- ۶- بابک جوان و مسئولیتی بزرگ ۳۱
- ۷- بابک در میدان جنگ ۳۹
- ۸- جنگ‌های سرنوشت ساز افشین و بابک ۵۵
- ۹- رفتن شبانه بابک به سرزمین ارمنستان ۸۷
- ۱۰- بابک در اسارت و عاقبت او ۹۹
- ۱۱- کشته‌ها و اسیران جنگ افشین و بابک ۱۰۷
- ۱۲- افشین و سرانجام او ۱۱۱
- ۱۳- بابک از نظری دیگر ۱۱۷
- ۱۴- سخن پایانی ۱۲۷
- ۱۵- منابع و مآخذ ۱۴۳

پیشگفتار

شنیدنی‌های تاریخ ایران بسیار است. ایران، پیوسته پایگاه مردان قهرمان و حماسه آفرین بوده، هسته خلیج فارس بود. حوادث تلخ و شیرین در این سرزمین رویایی و باستانی از سابقه‌ای دیرینه‌ای برخوردار است. ایرانیان نیز مانند بسیاری از ملل متمدن و قدیمی جهان، در طول تاریخ پر فراز و نشیب خود، بارها طعم پیروزی و شکست را چشیده‌اند، اما یک تفاوت اساسی میان ایرانیان و سایر ملت‌ها وجود دارد که ایرانیان را از سایرین متمایز می‌کند، این تفاوت آن است که:

«ایرانیان هیچ‌گاه از نظر فرهنگی تسلیم محض نماندگان نشده‌اند».

زیرا همواره ایرانیان بعد از دوره‌های فشار و سرکوب قد علم کرده و ذات ملی خود را نجات داده‌اند. آنها توانسته‌اند قسمتی از روح بلند خود را در فاتحان سرزمین خویش یعنی یونانیان، اعراب، ترکان و مغولان بدمند و به گفته و سخن لئندنر (محقق اروپایی) در کتاب تاریخ عالم که این چنین نوشته است:

«ایرانیان برای خود بعد از دوره‌های خرابی موجبات مدنیت جدیدی را فراهم ساخته‌اند،

حتی استقلال سیاسی خود را بعد از فواصل متمادی دوباره به دست آورده‌اند.»

بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد، هرگاه ایرانیان از نظر نظامی شکست خورده‌اند، دو دلیل بیشتر نداشته است، یا حاکمان آنان بی‌لیاقت بوده‌اند و یا بیگانگان در رأس حکومت قرار داشته‌اند، که از این رو آنان را نمی‌توان ایرانی

نامید و بنابر این از پشتیبانی مردم ایران برخوردار نبوده‌اند. اما ملت ایران همواره در راه سرفرازی و افتخارآفرینی پیشگام معاصران خود بوده است. به روزگار خلافت عباسیان، ایرانیان دورانی سخت را می‌گذراندند. دستگاه خلافت عباسی نیز از هیچ‌گونه ظلم و تعدی فروگذار نمی‌کرد، و با نام اسلام بر مردم حکمرانی می‌کرد، در حالی که بویی از اسلام نبرده بودند و چندان پای‌بند موازین اسلامی هم نبوده‌اند.

در آن روزگار مردانی چون **بابک** (پاپک - که عرب‌ها به دلیل نداشتن حرف پ او را بابک و بعضی مورخین حسن گفته‌اند - ارمنی‌ها در کتب خود او را بابی و بابک خوانده‌اند - اسم پدرش عبدالله و مادرش برومند / برومید / ترتومیز و همسر بابک کابانیه دختر واساک ارمنی، پادشاه سیسکان نام دارد - برخی از مورخان پدرش را از فرزندان مطهرین فاطمه دختر ابومسلم خراسانی آورده‌اند)، بساط عیش خلفا برهم می‌زدند و تا پای جان در راه حفظ عقیده و آئین خود ایستادگی می‌کردند. بابک، به‌ویژه آنانی که مزدور دستگاه عباسی بودند، همواره می‌کوشیدند، مبارزان دینی را ملجّد، کافر، غارتگر و یاغی معرفی کنند. اما به سختی می‌توان پذیرفت که مخالفت با دولت حيله گر و غاسب عباسیان، مخالفت با اسلام و فرهنگ اسلامی بوده‌ست.

هر چند شواهدی معتبر بر مسلمان بودن قهرمانانی مانند بابک در دسترس نیست، اما به هر حال حساب خلفای ستمگر از اسلام جدا است و مبارزه علیه خلفای عباسی به معنی مبارزه با اسلام نیست، زیرا بر همگان آشکار است که هیچ ملتی به اندازه ایرانیان در گسترش و تکامل تمدن اسلامی مؤثر نبوده‌اند. جنبش‌ها و قیام‌های ایرانیان در دوره عباسیان فراوان است، اما قیام بابک به لحاظ مقیاس بزرگ‌ترین و از نظر طول مبارزات طولانی‌ترین و به لحاظ فرو ریختن شکوه و ابهت دستگاه خلافت عباسیان، مؤثرترین قیام در آن دوران بوده است.

چنان‌که بابک رهبر و فرمانده این قیام بزرگ که بیش از بیست و دو سال خواب راحت و آرام را بر خلفا و فرماندهان مزدور سپاه مأمون (۱۹۸-۲۱۸ هجری قمری) و معتصم (۲۱۸-۲۲۷ هجری قمری) حرام کرد و در نهایت با حيله، دسیسه و نیرنگ یک ایرانی وطن فروش (افشین) دستگیر و سرانجام در سامرا با بی‌رحمی هرچه تمام‌تر شکنجه و سپس این سردار شجاع ایرانی بر دار آویخته گردید.

گرچه جستجو در تاریخ ایران، خود نیازمند رنج‌های متمادی و جست‌وجو و مطالعه طولانی است، اما نگارنده تحقیق و مطالعه خود را در انتها به همین عهد، عباسیان و کتاب حاضر را به شرح وقایع آن زمان و اختصاصاً قیام بابک حرمانی معطوف ساخت است.

اگر چه این اقدام مقرون به تحقیق و مطالعه بسیار است، لیکن نباید آن را دلیل جسارت مولف دانست، بلکه هدف از قدم گذاردن در این راه کار، تنها گشودن راهی برای تحقیق و مطالعه علاقمندان و بیان وقایعی است که در لابلای تاریخ، ناگفته مانده بوده است.

البته لازم به ذکر است که پیش از نگاشتن این کتاب، تحقیقاتی دیگر در این زمینه صورت گرفت. لیکن به دلیل اختصار آنان، نگارنده تصمیم گرفت که مشروحاً و از دیدگاهی دیگر قیام مذکور را مورد بررسی قرار دهد، امید این که قدم ناچیز اینجانب، شایسته اهل ذوق باشد و این نقیصه به همت دوستان دلسوز مرتفع گردد. بدون توضیح بیشتر، خواننده گرامی را در ابتدا با خلاصه‌ای از جنبش‌های ایرانیان در قرون اول اسلام آشنا و سپس به مطالعه این داستان شگفت‌انگیز دعوت می‌نماید.

در پایان نویسنده مراتب قدردانی خود را از دوستان ارجمند همچون جناب آقای دکتر محمدحسن هجرتی و سرکار خانم دکتر فریده معتکف و سرکار خانم دکتر سعیده وسمقی که در ویرایش، تصحیح و سایر خدمات در نشر این اثر همکاری داشته، نهایت تشکر را دارد.

چو ایران نباشد تن من مباد...
مهندس مجید طالب‌زاده

فلاصه ای از جنبش‌های ایرانیان در قرون اولیه اسلام

پس از آن که صدای «ان اکبر کبیر» عنداله اتقیکم» در شبه جزیره عربستان بلند شد، باب جدیدی در تاریخ تمدن عالم باز گردید، طولی نکشید که تعالیم بلند اسلامی که جامعه بشری، ناگزیر از قبول و پذیرش آن بود، در عالم منتشر گشت و آفتاب حقیقت در آفاق درخشیدن گرفت.

چنانچه تعالیم ادیان گذشته با خرافات باطل شده بود و اتباع دولت‌های ساسانی و رومی از جور و ستم طبقات مختلف ناراضی بودند، ناگزیر بایستی انقلابی پدید می‌آمد که اصل حکومت طبقاتی را متزلزل سازد و پایه مساوات و برادری را استوار کند.

بعد از انقراض دولت ساسانی، دین اسلام مردم را به پرستش خدای واحد و تعقل در آثار و قدرت خالق یگانه و رعایت عدل و برهم زدن امتیازات طبقاتی دعوت نمود و توانست قرن‌ها در بین مردم جای گیرد. فلاسفه دانشمندان بزرگی در مکتب آن پرورش یافتند و هر روز حقیقت آن نمایان‌تر گشت.

تعالیم اسلام چه مستقیم و چه غیرمستقیم، بزرگ‌ترین خدمت را به جامعه بشری نمود، می‌توان گفت که تمدن امروز، دنباله تمدن اسلام است، اما چون انقلابی بزرگ علیه رسم و آداب گذشته و جهادی علیه کلیه امتیازات طبقاتی و نژادی بود و اجرای آن برای کسانی که زمام امور را در دست گرفتند چنانکه بایست، میسر نگشت، اکثر خلفاء اسلامی بر اندیشه و بنیاد اصول اسلام پی نبرده و هنوز تحت‌تأثیر آداب و رسوم جاهلیت بودند، و به همین دلیل بود که در

زمان حضرت علی(ع) که تربیت یافته دامن حضرت رسول(ص) بود و می‌خواست در زمان خلافت خود اصول کلی اسلام را به مورد اجرا بگذارد، دچار مخالفت‌های سخت شد و فرصت نکرد که آب رفته را به جوی باز آورد و قدرت به دست بنی‌امیه افتاد و حکومت دموکراسی اسلام، تبدیل به حکومت امپراطوری شد و آتش کینه‌های نژادی و قبیله‌ای، که خاص ایام جاهلیت بود، مشتعل گشت. در ابتدای شکل‌گیری اسلام احکام سهل و ساده اسلام موجب شد که ایرانیان بسیاری به آن بگروند، اما رفتار بنی‌امیه و تعصب‌نژادی آنان که از ایرانیان مسلمان جزیه می‌خواستند و آنان را در ادارات نمی‌پذیرفتند و به چشم حقارت به آنان می‌نگریستند.

لذا این امر باعث شد تا تنفر و کینه ایرانیان را برانگیخته شود، اعراب بادیه نشینی که احکام دین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و حتی پسر پیغمبر خود را کشته، زن و فرزندش او را به استارت بردند، اینک می‌خواستند بر ایرانیان حکومت کنند، این موضوع سبب گشت که ایرانیان در صدد چاره برآیند و بدنبال آن نهضت‌های گوناگونی در این کشور پدیدار گشت که ناگزیر اشاره‌ای به این نهضت‌ها و قیام‌ها، در قرون اولیه هجری می‌کنیم:

نهضت مصلحان شافعی

وی فرزند ابوعبیده ثقفی بود که پدرش از اصحاب پیغمبر(ص) بشمار می‌آمد، در حمله اعراب به ایران، از طرف عمر به سرداری قوای عرب گماشته و در جنگ با ایرانیان کشته شد.

در سال ۶۵ هجری قمری که مردم عراق با عبدالله زبیر بیعت کردند، مختار جانب او را گرفت و مأمور شد که مرد کوفه را به طرفداری وی دعوت کند. مختار به امام سجاد(ع) نامه نوشت و از ایشان خواست که به دعوت او تبلیغ نمایند، اما امام دعوت او را رد کرد.

در کوفه به خونخواهی امام حسین(ع) و یاران ایشان برخاست قاتلان آن حضرت را کشت و به همین دلیل مورد تأیید امام سجاد(ع) قرار گرفت، به دلیل این که در ایران، موالی می‌خواستند با حمایت مختار به اهداف سیاسی خود برسند، نهضت او را می‌توان از جمله نهضت‌های ملی ایرانی به شمار آورد.

